

การศึกษาเบื้องต้นในการผลิตก๊าซชีวภาพ
จากเครื่องกรองไร้ออกซิเจนที่ใช้อินทรีย์วัสดุเป็นตัวกลาง

นายโรมรัน ศรีสัมฤทธิ์

007421

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาวิศวกรรมสุขาภิบาล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2525

ISBN 974-561-052-6

1 17142520

A PRILIMINARY STUDY IN BIO-GAS PRODUCTION
FROM AN ORGANIC-MEDIA ANAEROBIC-FILTER

Mr. Romran Srisamrit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement
for the Degree of Master of Engineering
Department of Sanitary Engineering
Graduate School
Chulalongkorn University

1982

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาเบื้องต้นในการผลิตก๊าซชีวภาพจากเครื่องกรองไร้ออกซิเจน
ที่ใช้อินทรีย์วัสดุ เป็นตัวกลาง

โดย

นายโรมรัน ศรีสัมฤทธิ์

ภาควิชา

วิศวกรรมสุขาภิบาล

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มั่นสิน ตัณฑุลเวศม์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

สุประดิษฐ์ มุขนาค
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประดิษฐ์ มุขนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ธีรวัชร ธีรวัชร
..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วีรวัชร ธีรวัชร)

มั่นสิน ตัณฑุลเวศม์
..... กรรมการ อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มั่นสิน ตัณฑุลเวศม์)

ธงชัย พรรณสวัสดิ์
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธงชัย พรรณสวัสดิ์)

สุรพล สายพานิช
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรพล สายพานิช)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์   การศึกษาเบื้องต้นในการผลิตก๊าซชีวภาพจากเครื่องกรองไร้ออกซิเจน
 ที่ใช้อินทรีย์วัสดุ เป็นตัวกลาง
 ชื่อ   นายโรมรัน ศรีสัมฤทธิ์
 อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มั่นสิน ตันกุลเวศม์
 ภาควิชา   วิศวกรรมสุขาภิบาล
 ปีการศึกษา   2524

บทคัดย่อ

ผลการใช้ซังข้าวโพดแห้ง เป็นวัสดุตัวกลางสำหรับ เครื่องกรองไร้ออกซิเจน ในการกำจัด
 น้ำเสียสังเคราะห์ที่มีน้ำตาล เป็นแหล่งคาร์บอนและมีแร่ธาตุต่าง ๆ ครอบคลุมภายใต้อร์แกนิกโพลดิง
 ที่ทำการศึกษา 7 ระดับ คือ 0.833, 1.667, 3.333, 6.667, 10, 15, และ 30 กก.ซีไอดี/ม³-
 วัน ปรากฏว่า ซังข้าวโพดสามารถใช้เป็นวัสดุตัวกลางได้ดี เพราะใช้เป็นที่ยึดเกาะของแบคทีเรียได้
 ประกอบกับมีน้ำหนักเบาจึงสามารถประหยัดค่าฐานรากได้มาก ภายหลังจากผ่านการใช้งานแล้วประมาณ
 8 เดือน ปรากฏว่า ส่วนใหญ่ของซังข้าวโพดยังสามารถคงสภาพอยู่ได้ดี นอกจากไส้ (หรือแกนใน)
 ของซังข้าวโพดที่ถูกย่อยสลายจนกลวง ลักษณะเช่นนี้เชื่อว่าเป็นผลดียิ่ง เพราะทำให้เครื่องกรองมีปริมาตร
 ในการเก็บกักแบคทีเรียเพิ่มขึ้น นอกจากนี้จากผลการทดลองปรากฏว่า ซังข้าวโพดที่ใช้เป็นตัวกลางไม่อยู่ใน
 ฐานะ เป็นแหล่งคาร์บอนได้เพียงลำพัง เนื่องจากมีปริมาณสารอินทรีย์จำกัด

เครื่องกรองที่ใช้ในการวิจัยนี้ให้ประสิทธิภาพการกำจัด ซีไอดี สูงสุด 94 เปอร์เซ็นต์ที่ออร์แกนิก
 โพลดิง 1.67 กก.ซีไอดี/ม³-วัน และสามารถกำจัด ซีไอดี ได้มากที่สุด 7,500 มก/ล. ที่ระดับ 10
 กก.ซีไอดี/ม³-วัน โดยมีประสิทธิภาพการกำจัด ซีไอดี ร้อยละ 54 เปอร์เซ็นต์

Thesis Tittle   A Priliminary Study in Bio-Gas Production from
   An Organic Media Anaerobic-Filter.

Name   Mr. Romran Srisamrit

Thesis Advisor   Assistant Professor Munsin Tuntoolavest ,Ph.D.

Department   Sanitary Engineering

Academic Year   1981

Abstract

Experimental results using a corncob - media anaerobic filter treating a synthetic waste made from canesugar and other necessary nutrients under 7 different organic loading , i.e., 0.833 , 1.667 , 3.333 , 6,667 , 10 , 15 and 30 kg.COD/m³-day revealed that corncob was an effective media for the anaerobic filter since it might served as a support for bacterial growth and kept bacterial within the filter as well. Due to its light weight , the foundation and other construction cost would be minimized. After 8 months of experimentation , corncob media was found to be in good conditions except for the central core of the media which was biodegraded and became empty. However such charges was believed to improve the performance of the corncob media because the effective void volume was increased. This experimentation also showed that the corncob alone could not be sufficiently served as a carbon source for bacterial growth due to its limited organic content.

The corncob - media anaerobic filter gave a maximum % COD removal of 94 % at the organic loading of 1.67 kg COD/m³ - day. This filter could remove COD up to 7500 mg/l at the organic loading of 10 kg COD/m³ - day. However , the COD removal at this loading was only 54 % .

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ทดลองขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มั่นสิน ตันกุลเวศม์ อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัยเป็นอย่างสูง ซึ่งในการทดลองครั้งนี้ท่านได้กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางในการทดลองและความช่วยเหลือในด้านอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ซึ่งทำให้การทดลองครั้งนี้สำเร็จออกมาได้

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการ ภาควิชาวิศวกรรมสุขาภิบาลที่ได้ช่วยอำนวยความสะดวกในการทดลองเป็นอย่างดี

และเนื่องจากค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่งของการทดลองในครั้งนี้มาจากทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยมา ณ ที่นี้ด้วย

คุณค่าความดีของวิทยานิพนธ์ ขอมอบให้บุคลากรซึ่งได้ส่งเสริมการศึกษาของผู้ทดลองมาโดย

ตลอด

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญเรื่อง	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญรูปประกอบ	ฉิ
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 คำนำ	1
✓ 1.2 ประวัติความเป็นมาของก๊าซชีวภาพ	3
✓ 1.3 คุณสมบัติของก๊าซชีวภาพ	6
1.4 การนำก๊าซชีวภาพมาใช้ประโยชน์	9
✓ 1.5 เทคนิคและการออกแบบก๊าซชีวภาพ	10
2. วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย	15
2.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	15
2.2 ขอบเขตของการวิจัย	15
3. ทฤษฎีและแนวความคิด	17
3.1 ชีวเคมีและจุลชีววิทยาของขบวนการหมักแบบไร้ออกซิเจน	17
3.1.1 ลักษณะโดยทั่วไปของระบบปฏิกิริยาชีวเคมีแบบไม่ใช้ออกซิเจน ..	17
3.1.2 ขบวนการขั้นตอนที่ยังไม่มีการผลิตมีเทน	20
3.1.3 ขบวนการขั้นตอนที่ผลิตมีเทน	26
3.2 วิศวกรรมของขบวนการหมักแบบไร้ออกซิเจน	33
3.2.1 ความสำคัญของ HRT และ SRT	33
3.2.2 ความสำคัญของพีเอชสภาพความเป็นด่างและกรดเวลาไหล	35

3.2.3	ความสำคัญของอุณหภูมิ	39
3.2.4	อิทธิพลของความรวดเร็วในการเปลี่ยนแปลง	40
3.2.5	ความสำคัญของสารอาหารที่จำเป็น	40
3.3	การใช้ระบบหมักแบบ เครื่องกรองไร้ออกซิเจน	44
3.3.1	ลักษณะทั่ว ๆ ไปและความเป็นมา	44
3.3.2	ประสิทธิภาพและการทำงานของเครื่องกรองไร้ออกซิเจน	49
3.3.3	ข้อดีและข้อเสียของ เครื่องกรองไร้ออกซิเจน	52
4.	การวางแผนการวิจัย	55
4.1	แผนการทดลอง	55
4.2	การเตรียมน้ำเสียสังเคราะห์	56
4.3	เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทดลอง	58
4.3.1	เครื่องกรองไร้ออกซิเจน	58
4.3.2	ตัวกลาง	61
4.3.3	ถังเก็บก๊าซ	62
4.4	การเก็บตัวอย่างและการวิเคราะห์น้ำทิ้งและก๊าซ	62
4.4.1	การวัดและวิเคราะห์ก๊าซ	62
4.4.2	การเก็บตัวอย่างและการวิเคราะห์คุณสมบัติทางเคมีของน้ำทิ้ง ...	63
4.4.3	การวิเคราะห์คุณสมบัติของตัวกลาง	65
5.	ผลของการทดลอง	66
5.1	ผลการทดลองของเครื่องกรองตัวที่ไม่ได้รับสารอินทรีย์คาร์บอนจากภายนอก .	68
5.1.1	พี เอช, กรดโวลลาไทล์และสภาพความเป็นด่าง	69
5.1.2	ไนโตรเจนและฟอสฟอรัส	75
5.1.3	ตะกอนแขวนลอย	75

5.1.4	อัตราการละลายซีโอดีออกจากซังข้าวโพด	77
5.1.5	อัตราการผลิตก๊าซชีวภาพ	78
5.1.6	การเปลี่ยนแปลงของตัวแปรที่ระดับความสูงต่าง ๆ ในเครื่องกรอง .	79
5.2	ผลของการทดลองของ เครื่องกรองตัวที่ได้รับสารอินทรีย์คาร์บอนจากน้ำเสีย	
	สังเคราะห์	81
5.2.1	พีเอช, กรดไเวลาไทล์และสภาพความเป็นด่าง	82
5.2.2	ตะกอนแขวนลอย	87
5.2.3	ไนโตรเจนและฟอสฟอรัส	88
5.2.4	ประสิทธิภาพในการกำจัดซีโอดี	88
5.2.5	อัตราการผลิตก๊าซชีวภาพจาก เครื่องกรองตัวที่ได้รับสารอินทรีย์	
	คาร์บอนจากน้ำเสียสังเคราะห์	92
5.2.6	การเปลี่ยนแปลงของตัวแปรที่ระดับความสูงต่าง ๆ ในเครื่องกรอง	93
5.3	การเปลี่ยนแปลงของซังข้าวโพดที่เป็นตัวกลางภายหลังการใช้งาน	97
6.	การวิจารณ์ผลการทดลอง	99
6.1	อิทธิพลของซีโอที่มีต่อการหมัก	99
6.2	อิทธิพลของออร์แกนิกโพลคดิ่งที่มีต่อการทำงานของ เครื่องกรองไร้ออกซิเจน	
	ที่ใช้ซังข้าวโพด เป็นตัวกลาง	103
6.2.1	อิทธิพลของออร์แกนิกโพลคดิ่งต่อการผลิตก๊าซชีวภาพ	103
6.2.2	อิทธิพลของออร์แกนิกโพลคดิ่งต่อการกำจัดซีโอดี	107
6.3	อิทธิพลของความสูงที่มีต่อการหมักของ เครื่องกรองไร้ออกซิเจน	108
6.4	บทบาทของซังข้าวโพดในฐานะสับ เศษรทในการผลิตก๊าซชีวภาพ	108
6.5	บทบาทของซังข้าวโพดในฐานะตัวกลางของ เครื่องกรองไร้ออกซิเจน	110
6.6	การเปลี่ยนแปลงของซังข้าวโพดภายหลังผ่านการใช้งาน	112

6.7	การสร้างและสะสมตัวของเซลล์แบคทีเรียในเครื่องกรองไร้ออกซิเจนที่ใช้ ซังข้าวโพดเป็นตัวกลาง	113
6.8	ประสิทธิภาพในการกำจัดซีโอดีของเครื่องกรองไร้ออกซิเจนที่ใช้ซังข้าวโพด เป็นตัวกลาง	114
6.9	ประสิทธิภาพในการผลิตก๊าซชีวภาพของ เครื่องกรองไร้ออกซิเจนที่ใช้ซังข้าวโพด เป็นตัวกลาง	115
7.	ความสำคัญทางวิศวกรรม	117
8.	สรุปผลการวิจัยและขอ เสนอแนะ	118
8.1	สรุปผลการทดลอง	118
8.2	ขอ เสนอแนะในการวิจัยที่น่าจะทำต่อไป	119
	เอกสารอ้างอิง	120
	ภาคผนวก	126
	ประวัติผู้เขียน	129

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1.1	แสดงคุณสมบัติของก๊าซมีเทนและก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์	7
1.2	ปริมาณก๊าซชีวภาพที่ต้องการสำหรับจุดประสงค์ต่าง ๆ	9
3.1	แสดง Non-Methanogenic bacteria ที่พบในถังหมักแบบไร้ออกซิเจน ...	21
3.2	แสดงชนิดของจุลินทรีย์และผลปฏิกิริยาที่เกิดในการย่อยสลายสารประกอบไนโตร- เจนที่ไม่ใช่โปรตีนในตอน Non-Methanogenic phase	25
3.3	สารประกอบที่ เชื่อมกันในปี 1956 ว่าเป็นสับเสครของมีเทนแบคทีเรีย	27
3.4	ชนิดของมีเทนแบคทีเรียที่เป็น Pure Culture	28
3.5	อิทธิพลของ กลีโอฟินทรีนหรือโลหะ เบา	42
3.6	แสดงผลงานการวิจัย เกี่ยวกับ เครื่องกรองไร้ออกซิเจนที่ผ่านมา	46
4.1	การ เปลี่ยนแปลงระดับออร์แกนิกโพลคดิงโดยการเปลี่ยนความเข้มข้น ซีไอดีใน น้ำเสีย	55
4.2	ส่วนประกอบของน้ำเสียสังเคราะห์	57
4.3	ขนาดและลักษณะทางกายภาพของ เครื่องกรองทั้งสองตัวที่ใช้ในการทดลอง ...	61
4.4	แผนการ เก็บตัวอย่างและวิเคราะห์น้ำทิ้ง	64
5.1	แสดง N,P และ COD:N:P ในเครื่องกรองตัวที่ไม่ได้รับสารอินทรีย์คาร์บอน จากภายนอก	75
5.2	ผลการเปลี่ยนแปลงของพีเอช, กรดโวลาทิล, สภาพความเป็นด่าง และ ตะกอนแขวนลอยที่ออร์แกนิกโพลคดิงต่าง ๆ ในการทดลองของ เครื่องกรองตัวที่ ไม่ได้รับสารอินทรีย์คาร์บอนจากภายนอก	84
5.3	แสดงผลการ เปลี่ยนแปลงของไนโตรเจนและฟอสฟอรัสที่ออร์แกนิกโพลคดิงต่าง ๆ ในการทดลองของ เครื่องกรองตัวที่ได้รับสารอินทรีย์คาร์บอนจากน้ำเสียสังเคราะห์	88

ตารางที่

หน้า

- 5.4 แสดงผลการทดลองของการกำจัดซีโอทีและอัตราการผลิตก๊าซชีวภาพจาก
เครื่องกรองตัวที่ได้รับสารอินทรีย์คาร์บอนจากน้ำเสียสังเคราะห์ 91
- 5.5 คุณสมบัติของซังข้าวโพดที่ใช้เป็นตัวกลางในเครื่องกรองก่อนและหลังการหมัก .. 97

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
1.1	2
1.2	11
1.3	13
3.1	17
3.2	20
3.3	34
3.4	35
3.5	38
3.6	39
3.7	41
3.8	44
3.9	50
3.10	51
4.1	58
4.2	59
4.3	62
5.1	67

รูปที่

หน้า

5.2	พีเอชและกรดไวลาไทล์ในเครื่องกรองตัวที่ไม่ได้รับสารอินทรีย์คาร์บอนจากภายนอก	70
5.3	ผลการเปลี่ยนแปลงปริมาณความเป็นด่างทั้งหมดในเครื่องกรองตัวที่ไม่ได้รับสารอินทรีย์คาร์บอนภายนอก	73
5.4	สภาพความเป็นด่างในรูปไบคาร์บอเนตในน้ำทิ้งของเครื่องกรองตัวที่ไม่ได้รับสารอินทรีย์คาร์บอนจากภายนอก	74
5.5	การเปลี่ยนแปลงตะกอนแขวนลอย, ซีโอดีและอัตราการผลิตก๊าซของ เครื่องกรองตัวที่ไม่ได้รับสารอินทรีย์คาร์บอนจากภายนอก	76
5.6	การเปลี่ยนแปลงของตัวแปรที่ระดับความสูงของเครื่องกรองตัวที่ไม่ได้รับสารอินทรีย์คาร์บอนจากภายนอก	80
5.7	ผลการเปลี่ยนแปลงของพีเอช, กรดไวลาไทล์ที่ระยะต่าง ๆ ในเครื่องกรองตัวที่ได้รับสารอินทรีย์คาร์บอนจากน้ำเสียสังเคราะห์	83
5.8	สภาพความเป็นด่างทั้งหมดที่ระยะเวลาต่าง ๆ ในการทดลองของเครื่องกรองตัวที่ได้รับสารอินทรีย์คาร์บอนจากน้ำเสียสังเคราะห์	86
5.9	กราฟปริมาณตะกอนแขวนลอยใน เครื่องกรองตัวที่ได้รับสารอินทรีย์คาร์บอนจากน้ำเสียสังเคราะห์	87
5.10	การเปลี่ยนแปลงและประสิทธิภาพในการกำจัด ซีโอดี ที่ระยะเวลาต่าง ๆ ในการทดลองของ เครื่องกรองตัวที่ได้รับสารอินทรีย์คาร์บอนจากน้ำเสียสังเคราะห์	89
5.11	อัตราการผลิตก๊าซ เปอร์เซนต์ก๊าซมีเทนที่ระยะต่าง ๆ ในการทดลองของเครื่องกรองตัวที่ได้รับสารอินทรีย์คาร์บอนจากน้ำเสียสังเคราะห์	92
5.12	กราฟแสดงการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรที่ระดับความสูงต่าง ๆ ภายใน เครื่องกรองตัวที่ได้รับสารอินทรีย์คาร์บอนจากน้ำเสียสังเคราะห์ในการทดลองที่ 1, 2 และ 3	94
5.13	กราฟแสดงการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรที่ระดับความสูงต่าง ๆ ภายใน เครื่องกรองตัวที่ได้รับสารอินทรีย์คาร์บอนจากน้ำเสียสังเคราะห์ในการทดลองที่ 4, 5, 6 และ 7	95
5.14	เปรียบเทียบลักษณะของซึ่งข้าวโพคก่อนและหลังการหมัก	98

รูปที่

หน้า

6.1	กราฟแสดงการเปลี่ยนแปลงของ ซีไอดี, ปริมาณก๊าซและพีเอช เมื่อมีดีไอ เข้าสู่เครื่องกรองตัวที่ได้รับสารอินทรีย์คาร์บอนจากน้ำเสียสังเคราะห์	100
6.2	กราฟแสดงการเปลี่ยนแปลงของกรดเวลาไหล สภาพความเป็นต่าง อัตราส่วนของกรดเวลาไหลต่อความเป็นต่างในรูปไบคาร์บอเนตเมื่อมีดีไอเข้าสู่เครื่องกรองตัวที่ได้รับสารอินทรีย์คาร์บอนจากน้ำเสียสังเคราะห์	101
6.3	ซีไอดี ที่ระดับความสูงต่าง ๆ ภายในเครื่องกรองในวันก่อนและหลังที่จะมีดีไอ เข้าสู่เครื่องกรอง	102
6.4	ความสัมพันธ์ระหว่างออร์แกนิกโหลดดิงกับซีไอดี อัตราการผลิตก๊าซและตะกอนแขวนลอยในการทดลองของ เครื่องกรองตัวที่ได้รับสารอินทรีย์คาร์บอนจากน้ำเสียสังเคราะห์	109
6.5	ความสัมพันธ์ระหว่างออร์แกนิกโหลดดิงกับปริมาณความเป็นต่าง, กรดเวลาไหล กรดเวลาไหลต่อความเป็นต่างในรูปไบคาร์บอเนตและพีเอชในการทดลองของเครื่องกรองตัวที่ได้รับสารอินทรีย์คาร์บอนจากน้ำเสียสังเคราะห์	105
6.6	สเปกตรัมของน้ำหนักซึ่งขาวโพลดในการย่อยสลายแบบไร้ออกซิเจน	111

